

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

„A mondat dualismusa.“ E czim alatt a Magyar Tud. Akadémia nyelv- és széptudományi osztálya köréből egy nagybecsű értekezés jelent meg Brassai Sámuel r. tagtól, folyóiratunknak igen t. dolgozótársától. Ebben az értekezésben a mondat dualismusáról „A magyar mondat“-átan kifejtett nézeteit Georg von Gabelentz nézeteivel erősíti az író. Georg v. Gabelentz újabban ugyanarra az elméletre jött, melyre nagynevű tudósunk már régebben jutott, t. i. hogy „a mondatban nincs dualismus“, a dualismust szűkebb értelemben véve. A tágabb értelemben vett dualismus Brassai szerint röviden abban áll, hogy a mondatnak két része van. Az egyik a rendben első, elkészíti a hallót a mondandónak felfogására. Nagy nyelvtudósunk értekezését bizonyára örömmel fogják olvasni mindazok, a kiket a nyelvtani kérdések érdekelnek. A füzet ára 60 kr.

Egy másik kiváló értekezés csakugyan a nyelv és széptudományi osztályból „A kúnok nyelvéről és nemzetiségéről.“ Gróf Kuun Géza t. tagtól, kitűnő dolgozótársunktól. A tudós gróf, Gyárfás István, történelemírónak azzal a nézetével szemben foglal itt állást, hogy a kúnok valóságos magyarok s nyelvök a magyarnyelvnek csupán dialektusa. Szerinte a jász kunok törökök voltak s e nézete mellett, melyet már a Code x Cumanicus-hoz irt bevezetésében kimondott, most újabb erősegeket hoz fel. Az összehasonlító nyelvészetben szerzett nagy készültséggel tárgyalja a kérdést. Tiltakozik azonban az ellen, hogy a miért a jász kúnok nyelvét és nemzetiségét török-tatárnak állítja, pártolója lenne annak a véleménynek is, hogy a székelyek nem a régi húnok származékai, hanem későbbi határőri telepítvények. A nyelvtudomány és történelem művelőire nézve nagyérdekű füzet ára 40 kr.

Angelo De Gubernatis, a tavasszal nálunk utazott jeles olasz író, közelebről „La Hongrie politique et sociale“ czimű munkát adott közre, Joseph Pellas kiadásában Florence-ben. Művét kedves barátjának, Kuun Géza grófnak ajánlja, a kitől először tanulta Magyarországot ismerni és szeretni. Egyházunkról is egy pár lapon rokonszenvesen emlékezik meg, de az unitarismus megítélésében téves a kiindulása. Ő ugyanis abban a feltevésben van, hogy a mai unitarismusnak hitformája ugyanaz, a mi a múlt száz évben megirt „Summa universae theologiae christianae secundum Unitarios“ czimű munkában. E mű az olvasásra igen nehézkes és e körülménynek tulajdonítja, hogy az unitarismus nálunk e száz esztendőben nagyobb terjedést nem vett. Azt ajánlja, hogy Summá-nk szóhalmazait vonjuk össze egy egyszerű, tiszta formára. Ha ismeri vala a magyar nyelvet és olvasni tudja hittani könyveinket, meggyőződhetik vala arról, hogy hitelveink elég egyszerűen és tisztán vannak kifejezve; hogy mi hívek kívánunk lenni önmagunkhoz s készek vagyunk

„regarder en face toute la vérité“; s viszonyaink alaposabb ismeretével az unitarismus akadályait főleg tőlünk nem függő körülményekben s az emberek nem eléggé őszinte voltában találhatja vala. Különben a meleg rokonszenvet, melyet az unitarismus „fénylő és jótékony csillaga iránti“ reménye és ama hite kifejezésében nyilvánít, hogy „ez a vallás az emberiség elfásult szellemébe új életet lehelhet,“ egy oly kiváló szellemű író részéről, nemcsak köszönettel fogadjuk, de nagyra is becsüljük. Nem a mi feladatunk a munkának más részéről szólni, de ki kell emelnünk, hogy szép nyelven van írva és az egészet a hazánk iránti szeretet lengi át. S ha az a kritika férhetne is hozzá, hogy néhol ismeretése terjedelmét a dolgoknak vagy személyeknek nem a fontossága, jelentősége szerint méri, mindemellett is e munka minden méltánylatra és elismerésre érdemes. Ára 6 franc.

„A vasárnap“ című vallásos néplap pártolására Czelder Márton szerkesztő felhívást közöl. E lap már öt éve, hogy fennáll s hasznos olvasmányai méltóvá teszik a pártfogásra. A Vasárnap ára egész évre 2 frt.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Richmond Anna utódai Kolozsvárt.** Ifj. Fretwell János ur, ki a kereszturi középiskola javára Angliában saját prédikálásaival igen szép összeget gyűjtött, Amerikában egy jómódu és igazán keresztényies érzelmű unitárius asszonyt arra nyert meg, hogy a kolozsvári főiskolának legyen jóltevőjévé. E kegyes asszony: Richmond Anna a Fretwell szavaira nemcsak szívet, hanem erszényét is megnyitotta és egyszerre 5000 doldárt (több mint tizezer forint) ajánlott fel főiskolánkban egy tanári szék azonnal való felállítására. Az összeg olyformán adatván, hogy abból egy tanár fizetése fedeztessék addig, a míg az tart, néhány év múlva a Richmond Anna utódai, jelesen Richmond Walter és Richmond Karolina az alapító halálával átlátván, hogy az alap elfogy, 1882-ben — a mikor Kovács János barátunk Amerikában járt — az akkor meglevő részt kiegészítették tizezer dollárra és azt mint állandó alapot be is küldötték E. K. Tanácsunkhoz. Ez alap kamataival jelenleg egy tanári állomást fedez, sőt önmagát is némileg gyarapítja. Ez alapítvány fontosságát és horderejét csak akkor tudjuk kellően méltányolni, ha meggondoljuk, hogy iskoláink fentartása mily áldozatokkal jár.

Most közelebről azzal a kellemes hírrel lepett meg Kovács barátunk, hogy Richmond Anna utódai, Richmond Karolina s a Richmond Walter fia Knight és utitársuk Bowen Ednah kisasszony látogatásukkal tisztelnék meg. Az E. K. Tanács e hírt örömmel vevén, kimondotta, hogy e hitrokonainkat a maga vendégeinek tekinti. A vendégek fo-